

Foto Stojan Kerbler: Srečanja, 1974

ŠTUDIJSKA IN LJUDSKA
KNJIŽNICA
Trg svobode 1
2250 PTUJ

TALUM, d.d., KIDRIČEVO
2325 KIDRIČEVO

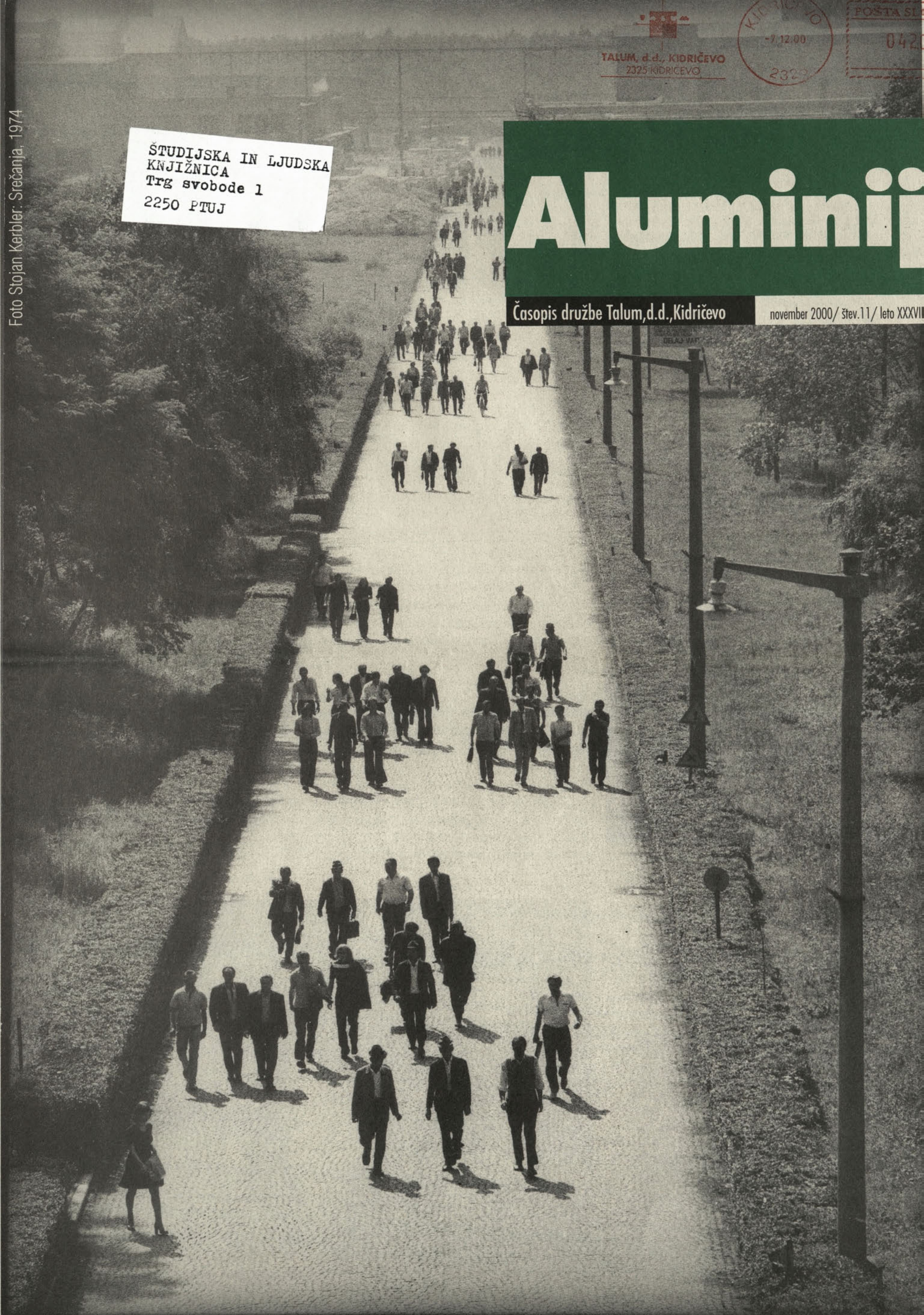
KIDRIČEVO
-7.12.00
2325

POSTA SI
0420

Aluminij

Časopis družbe Talum, d.d., Kidričevo

november 2000 / številka 11 / leto XXXVIII

Srečanja ob prazniku

V Talumu že od nekdaj praznujemo jeseni. Zgodilo se je pač tako, da so prvi aluminij načrpali v mesecu novembru, točneje 21 novembra, in ta dan je postal naš praznik, ki ga obeležimo s prijetnim druženjem, na katerem svečano podelimo najvišja Talumova priznanja, se posebej spomnimo tistih, ki so dopolnili 10, 20 in 30 let delovne dobe v Talumu, ne pozabimo pa tudi na svoje nekdanje sodelavce.

Praznovanje začnemo s tradicionalnim srečanjem naših upokoencev v dvorani restavracije v Kidričevem. Prav ponosni smo, da se vezi med nami niso pretrgale. Naši nekdanji sodelavci prihajajo z veseljem in z zanimanjem prisluhnejo besedam predsednika uprave o poslovanju in nadaljnjih načrtih Taluma.

Letos smo jim pripravili nekoliko drugačen program.

Mag. Danilo Toplek med prazničnim govorom

Nastopil je čarodej Avgustino s svojimi triki z ognjem, za glasbo pa je skrbel duo Victory.

Podelitev priznanj

Ob prijetnem druženju vseh zaposlenih je bil najpomembnejši dogodek praznovanja podelitev najvišjega Talumovega priznanja Zlati metulj.

Priznanja sta podelila predsednik uprave Danilo Toplek in članica uprave Brigita Ačimovič.

Letošnji nagrajenci so:

za življenjsko delo Janez Pignar :

Janez Pignar je zaposlen v družbi od leta 1973, in sicer v livarni. Najprej je delal kot pečar, nato pa večino časa kot livar, sedaj dela kot označevalec proizvodov v Livarni 3. vsa leta je vztrajal v livarni kot vesten in dober delavec ne glede na težke pogoje dela in velike obremenitve izmenškega dela. S svojimi izkušnjami in odnosom do dela je marsikomu vzor in dokaz, da se tudi v najtežjih pogojih delo lahko opravlja kvalitetno in dosledno, kajti to je pogoj za konstantno kvaliteto naših proizvodov in prepoznavno mesto Taluma na trgu.

Za uspešno delo v zadnjem letu oziroma zadnjih nekaj let so bili nagrajeni: Zlatan Špoljar, Jože Sladnjak in Milan Tkalčec

Zlatan Špoljar je v družbi zaposlen od leta 1985 na vodilnih in vodstvenih delih, najprej kot direktor FRS in zadnja leta kot član uprave. Uspešnost svojega dela je dokazoval in še dokazuje z uspešnim vodenjem finančne politike družbe in s tem povezanim velikim vplivom na poslovanje družbe. Posebej je potrebno poudariti njegovo vlogo pri:

- realizaciji prve faze projekta MPPAI Izkušnje in znanje iz tega projekta bo gotovo znal uporabiti tudi pri realizaciji druge faze projekta.
- nemotenem poslovanju družbe in izplačevanju plač ob blokadi žiro računa
- finančni konsolidaciji družbe leta 1998 s konvertiranjem terjatev ELES-a v lastniški delež in zagotavljanju dolgoročno ustrezne cene električne energije
- uvajanju in nadzoru projekta novega informacijskega sistema BAAN, ki zagotavlja kvalitetne in ažurne informacije za upravljanje družbe.

V težkih pogojih gospodarjenja, s katerimi se je družba soočala v zadnjih obdobjih, so bile strokovne odločitve in življenjske izkušnje gospoda Špoljarja za obstoj in razvoj družbe nadvse pomembne.

Jože Sladnjak se je v družbi zaposlil leta 1989 kot elektrolizer, nadaljeval pa v skupini za vzdrževanje rotacijskih strojev v okviru elektro vzdrževanja, kjer je sedaj vodja skupine. S svojim znanjem inovativnostjo, entuziazmom, izkušnjami ter občutkom za delo pomembno prispeva h

kvalitetnemu vzdrževanju električnih motorjev vseh vrst in velikosti, predvsem pa enosmernih motorjev, ki so najbolj zahtevni. Gospod Sladnjak je skupino uspel organizirati tako, da je čas zastojev zaradi okvar zanemarljiv ali pa ga sploh ni. Z izobraževanjem in spodbujanjem je v zadnjem letu povsem pomlajeni skupini prenesel svoje znanje in spretnosti in jo tako usposobil za samostojno delo na vseh področjih vzdrževanja elektromotorjev. Skupina upošteva njegove izkušnje in predloge in svojega sodelavca ceni.

Milan Tkalčec se je v družbi zaposlil 1966 leta kot konstruktor, nato pa je delal kot projektant oziroma vodja nadzora elektro montaže pri številnih rekonstrukcijah in novih projektih v podjetju in se skladno s potrebami dodatno strokovno izobraževal. Posebej je potrebno poudariti njegovo vlogo pri pomembnih projektih družbe v zadnjih obdobjih:

- vodenje elektro montaže pri izgradnji Livarne 2 in izparilnikov
- vodenje nadzora elektro montaže za celotno področje elektrolize C, proizvodnje anod, Livarne 3 v okviru prve faze projekta MPPAI. Prav gotovo bo znal vse izkušnje uporabiti tudi v drugi fazi projekta, kjer je spet zadolžen za vodenje elektro nadzora.
- vodenje in nadzor projekta zamenjave transformatorja Talum 110/10 kV v RTP Kidričevo.

Milan Tkalčec se je pri svojem dosedanjem delu izkazal kot zanesljiv sodelavec pri delu v skupini ali pri posameznih strokovnih nalogah, kjer temeljito in koristno uporablja bogate strokovne in življenjske izkušnje v dobro družbe.

Nagrajenci in člani uprave Talum (od leve proti desni): Janez Pignar, Jože Sladnjak, Milan Tkalčec, Brigita Ačimovič, Danilo Toplek, Zlatan Špoljar, Stojan Kerbler

Veselo razpoloženje po uradnem delu proslave

Za dolgoletne delovne dosežke se zlati metulj izredno podeli **Stojanu Kerblerju**

Stojan Kerbler je letos dopolnil 35 let dela v Talumu, ki jih je izpolnil tako s svojim strokovnim delom kot tudi s svojim bogatim umetniškim delovanjem. Pri strokovnem delu je potrebno izpostaviti zlasti njegovo delo na področju nabave električne energije, ki je za proizvodnjo Taluma pomembna surovina in v zvezi z njo so se velikokrat odvijale bitke za obstoj podjetja, v zadnjem obdobju pa zlasti o tem, kako bo podjetje poslovalo. Po drugi strani pa je umetniško delovanje gospoda Kerblerja prispevalo k ugledu in prepoznavnosti družbe, ker se je na mnogih razstavah; in ko je kot mojster fotografije prejemal pomembne nagrade, poudarjal nedanji TGA in zatem Talum. S svojim fotoaparatom je iztrgal pozabi tudi vse pomembne dogodke v družbi, obraze bivših sodelavcev, različna težka dela, stare naprave in objekte, ki so sedaj že preteklost, Talumu pa to ostaja kot vrednota, na katero je ponosen.

Predsednik uprave je čestital vsem delavcem Taluma, posebej pa tistim, ki so dopolnili 10, 20 in 30 let delovne dobe v Talumu. Vseh jubilentov skupaj je bilo 68.

V prazničnem nagovoru je predsednik uprave med drugim govoril o ciljih Taluma in poudaril, da smo pred dnevi začeli z uresničevanjem ambicioznega načrta drugega dela faze proizvodnje primarnega aluminija, ki ga bomo končali v osemnajstih mesecih in tako leta 2003 načrpali 155 tisoč ton aluminija. "Naš cilj je bil vedno usmerjen dolgoročno. Bistvo vsega pa je, in upam, da se strinjate z menoj, da morajo delati pravi ljudje pravi proizvod, na pravem mestu in ob pravem času."

Dan odprtih vrat

Vsako leto odpremo tudi vrata tovarne vsem tistim, ki želijo videti, kako nastaja aluminij, kaj delamo v naših obratih predelave, v livarnah in še kje. Ob obisku kakršen je bil to soboto, 18. novembra, smo še posebej zadovoljni. Kar ne morem pozabiti besed znanega Ptujčana: "Doselej sem misli, da so romanja le na Ptujsko goro." Kljub dežju je prišlo okoli 200 obiskovalcev, tako da je bila dvorana, kjer jim pripravimo krajšo predstavitev z najpomembnejšimi podatki, da lažje sledijo ogledu, premajhna, in smo jih morali razdeliti v dve skupini.

Prišle so družine (tudi več generacij), naši upokojenci so pripeljali vnuke, veliko je bilo mladih - osnovnošolcev in srednješolcev, pa tudi takšni, ki so štelj le za štiri prste let.

Množičen obisk je znova dokazal, kako prav je, da tudi takšna tovarna kot je naša, odpira vrata, čeprav na drugačen način, kajti pri nas je zaradi specifične proizvodnje ogled možen le v manjših skupinah in pod strokovnim vodstvom. Želje posameznikov so različne. Nekateri prihajajo vsako leto. Upokojenci se vračajo po desetih in več letih in so navdušeni nad pozitivnimi spremembami. Marsikateri svojih naprav ne najde več.

"Prišel sem po desetih letih in ne morem verjeti spremembam. Pa to je kot v Ljubljani, povsod table, smerokazi..." In izjava gospoda, ki je delal v livarni. "Super je. Ženi in hčeri sem nameraval pokazati, kje smo se včasih mantrali, pa nisem imel kaj. Vse je avtomatizirano. Je pa res, da nas je bilo veliko zaposlenih, zdaj pa sem videl le tu in tam katerega. Proizvodnja pa je večja. In okolje! To je pa res

lepo urejeno."

Gospa, ki je prek svoje velike firme spoznala nekdanji TGA, ko smo gradili v anodah in livarni, je bila navdušena nad predstavitvijo in podatki, ki jih je slišala: "Želim vam, da bi se načrti uresničili, saj je ta čas malo tovarn, ki bi imele takšne ideje, pravzaprav perspektive. Ko je ponovno odpirala dežnik, sem jo slišala: "Nisem vedela, da se tako elegantno pride nazaj do uprave" (mislila je na pot od livarne).

Dedki ponavadi razlagajo vnukom, kje so delali in koliko več fizičnega dela je bilo. Mame in babice zanima tudi jedilnica, kjer obiskovalcem vsako leto ponudimo topel čaj in sokove. To, da ima "naš res fajn" sta mi povedali gospe, ki sta prišli od daleč, saj je od doma do Kidričevega kar 40 kilometrov v eno smer.

Tiste, ki poznajo notranjost tovarn s težko industrijo preseneča red in čistoča naših hal, pa tudi urejeno okolje; o tem sta govorila gospa in gospod iz Ruš.

Otroci so bili najbolj navdušeni nad računalniki, ki vodijo elektrolizo in magnetnim poljem, mnogi pa so se čudili, kako lahko v livarni vlivamo tako dolge drogove.

Težko je voditi tako raznolike skupine in še težje pripraviti vsem razumljiv predstavitveni program. Gotovo je za nekatere celo preveč strokoven. Da ne govorim o otrocih. Ampak ti so poglavje zase. Znajdejo se in iz multimedijske predstavitve ob številnih barvnih "sličicah", ki popestrijo strokovno razlago, "odnesejo svoje". Kako naj si drugače razlagam navdušenje fantička, ki je zrl na platno in ob koncu glasno ploskal, kakor da se je pravkar končala lutkovna predstava. Ne vem, če je imel več kot pet let.

Tudi zaradi takšnih otrok se je vredno potruditi in pokazati, kaj se dogaja za našo ograjo. Spominjali se bodo tovarne, kjer dela ati, mama, ali je delal dedek in si morda celo želeli, da bi se zaposlili v njej, kajti slišali so, da bo zraslo nekaj novega, sodobnega, s tehnologijo, ki ji bodo znali streči prav oni, otroci novega časa.

Vera Peklar

Na predstavitvi Taluma ob dnevu odprtih vrat

DE Izparilniki

Izgradnja kompresorske postaje v delovni enoti Izparilniki

V zadnjih letih je posebej na zahodno evropskem tržišču prisoten velik premik, saj se v splošnem industrija preusmerja na okolju in človeku bolj prijazne tehnologije in materiale. Podobno se odraža na področju hladilne tehnike, s prehodom na hladilne medije, ki ne vsebujejo klora (izobutan). Zaradi vseh teh sprememb so nastajali, poleg hladilnih medijev, tudi novi sklopi in spremembe na obstoječih, s tem pa vedno večja potreba po enostransko napihljenih izparilnih ploščah. Ob razmeroma majhni ponudbi le teh so nastale nove tržne priložnosti.

V Talumu smo v tem času razvili lastni napihovalni sistem in z razpoložljivimi napravami pričeli z redno proizvodnjo, vendar z omejeno kapaciteto napihovanja. Povečanje proizvodnje enostransko napihljenih izparilnikov je postalo neobhodno, s tem pa tudi povečanje izvora in filtracije visokotlačnega zraka (330 bar).

Na osnovi omenjenih dejstev in možnosti plasmaja je bil v letu 1999 izdelan tehnološki projekt in izračun ekonomske upravičenosti investicije, ki se ob zasedenosti kapacitet povrne v šestih mesecih.

V izračunu je bil upoštevan obseg proizvodnje v letu 1999 in povečanje količin v GORENJU ter prodajne možnosti pri večjih sistemih (BOSCH, KME, LIBHER, AEG...), katerim že dobavljamo. Po predstavitvi projekta Upravi Taluma in Razvoju je sledila potrditev in odobritev sredstev za nakup visokotlačnega kompresorja in sušilnika.

Upošteva se potrebno kvaliteto VT zraka in omejenega števila ponudnikov kompresorjev za visoke tlake je, na osnovi projektnega zahtevka in ponudb, bila izbrana firma BAUER - Avstrija z filialo HAFI v Sloveniji. Instaliran kompresor je štiri stopenjski, tip. I 23.0 - 37, s kapaciteto 1480 l/min, zagon pa je bil opravljen v avgustu 2000. V okviru projekta je zgrajena nova kompresorska postaja izven obrata, v kateri je poleg obstoječega predviden še prostor za hidravlični agregat za naslednjo stiskalnico in kompresor s sušilnikom, za širitev kapacitet na 3000 t do leta 2003, obenem pa je doseženo izboljšanje delovnih pogojev z zmanjšanjem ropota ter pridobljena dodatna delovna površina.

Z instaliranjem kompresorja je kapaciteta napihovanja povečana na 900 t V1/leto, medtem, ko bo po zaključku aktivnosti v okviru projekta MPPAI 2 - (strega strojev z roboti, jan. 2001), možno izdelovati večje baterije z frekvenco do 2,5/min, kar bo predstavljalo letno kapaciteto cca 1400 t V1/leto po stiskalnici. Pomembno je še doseženo izboljšanje kvalitete suhega zraka s točko rosišča -75 do -80 o C,

Realizacija investicije izgradnja kompresorske postaje in izvor zraka VT je od izdelave tehnološkega projekta, izbora opreme, zagona in testiranja rezultat skupnega dela delavcev DE Izparilniki, Uprave družbe in Razvoja, pri čemer z zadovoljstvom ugotavljamo, da smo še korak bližje k uresničevanju planov in vizije Taluma.

* znižanjem stroškov/enoto proizvoda

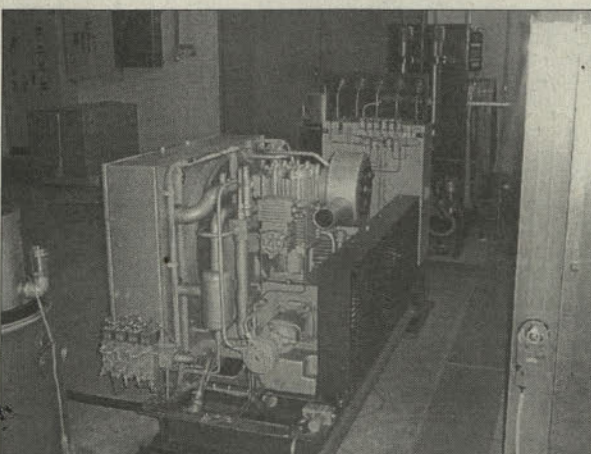
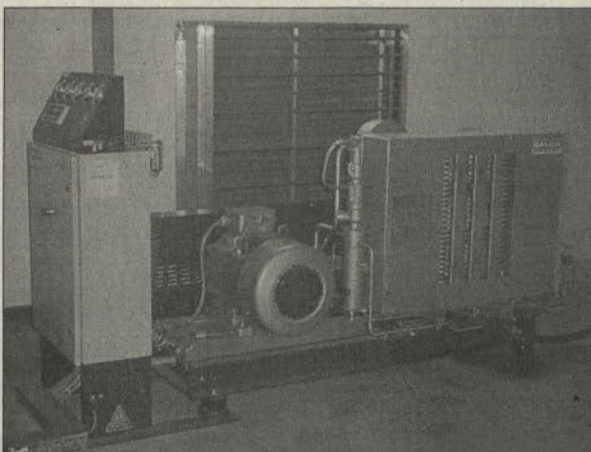
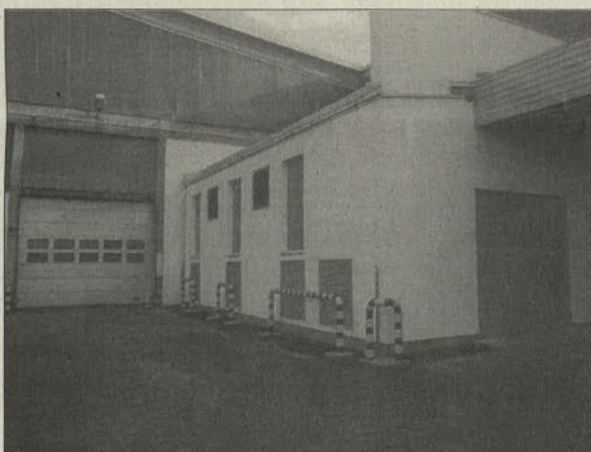
* izboljšanjem kakovosti

* konkurenčnostjo - poslovno odličnostjo v cilju zadovoljevanja potreb kupcev v najvišjem cenovnem razredu.

Z instaliranjem kompresorja in sušilnika smo torej dosegli ustrezno podporo zraka visokega tlaka na celotnem

asortimentu izparilnih plošč, kar zagotavlja krajši in ponovljiv napihovalni cikel, boljšo kvaliteto (vlago max. 20 ppm), medtem pa kompresor lahko "diha" z normalnim srčnim utripom."

Milan Tement

DE Energetika

Nova merilna oprema v Laboratoriju za meritve

V Laboratoriju za meritve smo že nekaj časa pogrešali računalniško podprti univerzalni kalibrator, ki bi lahko pospešil in izboljšal delo pri kalibracijah električnih merilnih instrumentov. V mesecu septembru smo prejeli novi kalibrator firme FLUKE tip 5500 A. Nova naprava prinaša vrsto tehniških prednosti pri kalibriranju širokega spektra električnih in elektronskih instrumentov. S kalibratorjem FLUKE 5500 A lahko umerjamo:

- * vse vrste volt, ohm in amper-metrov za analogne in digitalne veličine
- * analogne in digitalne spominske osciloscope
- * merilnike moči, merilnike moči harmonikov
- * kalibratorje procesnih veličin
- * zapisovalnike procesnih veličin
- * tokovne klešče.

S kalibratorjem je bila nabavljena tudi potrebna programska oprema, ki olajša in avtomatizira postopke kalibracije. Programska oprema 5500/CAL je narejena za okolje Windows. Z njo se lahko nastavi do 200 kalibracijskih postopkov. Doslej smo instrumente pregledovali in umerjali na klasični način, to je z ročnim nastavljanjem merilnih točk po primerjalni metodi. To je bilo zamudno in je zahtevalo natančno delo merilca. Novi kalibrator omogoča hitrejšo in bolj kakovostno storitve na področju umerjanja, s tem pa je močno izboljšan izkoristek oziroma ekonomičnost dela v Laboratoriju za meritve, zlasti pa kvaliteta nadzora meril v smislu ISO 9001.

Miran Jeza

Jože Leskovar ob novi merilni napravi

Izjava o sebi

Star slovenski pregovor pravi, da tisto, kar se Janezek nauči, Janez tudi zna. Za potrditev te stare ljudske modrosti nam ni treba dolgo čakati oziroma iti kam daleč. Tako rekoč lahko vsak dan vidimo, kako so ljudje sužnji svoj starih navad, pa tudi mi sami pogosto ne moremo iz svoje kože. Odzovemo se tako, kot smo se naučili že v otroštvu, zdaj pa se naučenih navad močno in brez premislekov tudi oklepamo. Žal pa so med njimi tudi načini komuniciranja, ki nam ne omogočajo dobrih odnosov in dobrega sodelovanja.

Ponavadi je največja in najdaljša postaja našega življenja podjetje in zaposlitev v njem. Velika večina od nas namreč kar lep del svojega življenja preživi v službi, na svojem delovnem mestu in v odnosih s sodelavci, ki nas obdajajo. Ravno tu pa pridejo na dan in izbruhnejo z vso silovitostjo naši negativni načini komuniciranja. V medosebni komunikaciji med nadrejenimi in podrejenimi, med sodelavci, v situacijah, ko se soočajo in krešejo mnenja, zamisli ali ideje, predstavlja največjo oviro t.i. sporočilo drugemu. Kakšni so stavki s takimi sporočili? Največkrat so to napadi na osebnost, kjer uporabljamo osebne obtožbe ter izražamo sodbe in ocene glede sogovornikovega značaja: "Kako si lahko tako malomaren! Kar naprej delaš iste napake. Bolj nemogočega delavca kot si ti še nisem imel."

Ločujmo, da bi ohranili

V Talumu smo se odločili za postavitve ekoloških otokov z ločenim zbiranjem komunalnih odpadkov, z namenom, da vzpostavimo red na tem področju. Ekološke otoke vzdržuje ČISTO MESTO, d.o.o., Ptuj.

Ločeno zbiranje odpadkov in njihova predelava koristita vsem: OKOLJU, ki se manj obremenuje, in NAM SAMIM, ker je zdravo okolje pogoj zdravega življenja.

Katere odpadke ločujemo?

Ločujemo tiste odpadke, ki jih lahko še uporabimo. To so: PAPIR, STEKLO, PLASTIČNA in KOVINSKA EMBALAŽA ter BIOLOŠKI ODPADKI. Te odpadke odlagamo v namenske posode. Po izločitvi "koristnih" odpadkov ostanejo odpadki, ki jih trenutno še ni mogoče predelati ali drugače koristno izrabiti, zato jih odložimo v posodo za ostale mešane odpadke.

Kam odložimo ločene odpadke?

Namenske posode za odpadke so postavljene na ekoloških otokih. Ne moremo jih zgrešiti!

To je odkrito sporočilo drugemu - smo direktni, ostri in neusmiljeni. Problem (vsebinsko problema) smo zanemarili, bili pa smo trdi s človekom; prav tako nismo ločili njegovega vedenja od njegove osebnosti. S tem smo sicer uveljavili svojo moč, brez dvoma pa smo postavili tudi temelje za nastanek dolgoročnega konflikta.

Sporočilo drugemu pa je lahko tudi prikrito. Naš pristop bo na ta način sicer izgubil svojo napadalno ost, vendar bo kritika, ki je usmerjena na delavčev osebno, še vedno prisotna. V ta namen lahko uporabimo domneve:

"Zdi se mi, da boš pri svojem delu moral nekaj spremeniti. Menim, da si preveč neodgovoren"

ali pa posplošitve:

"Zmeraj znova te moram opozarjati. Kako to, da nikoli ne upoštevaš mojih navodil?!"

Z uporabo domnev in posplošitev smo sicer nekoliko omehčali svoj, vendar pa je bil naš pristop še vedno negativen in pomanjkljiv; nismo izhajali iz konkretnih dejstev in nismo povedali, kaj nas moti.

Takšen način komuniciranja s podrejenimi in sodelavci nam prav gotovo ne sme biti v ponos. Gre za odnos, ki je ves čas na robu incidenta, iz katerega se razvijajo prepiri in spori. Sicer pa si predstavljamo, kako bi se počutili, če bi nas nekdo napadel na takšen način in s takimi sporočili. Kako bi reagirali? Ponavadi se odločimo med dvema možnostma: utihnemo in si mislimo svoje ali pa napademo z isto mero nazaj. V obeh primerih imamo malo možnosti za uspeh; nahajamo se namreč v obrambnem položaju, ki nas sili v podrejen položaj. Katera je torej tretja možnost? Namesto da se prepustimo jezi, besu in s tem negativnemu toku komuniciranja, svoje občutke raje izrazimo z besedami, ki bodo zagotovile nadzor nad dogajanjem. V ta namen uporabimo izjavo o sebi, pri kateri izhajamo iz sebe; povemo, kaj se dogaja z nami, zato to izrazimo v prvi osebi ednine. Z njo neposredno predstavimo svoja čustva, občutke, misli in želje. Če smo torej prizadeti, užaljeni ali jezni, sogovorniku to tudi odkrito povejmo: "Prizadet sem, če se z mano tako pogovarjate. Dogovorila sva se namreč, da najprej naredim ... Potem pa bom uredil še materiale, ki so odveč. Zaradi tega sem sedaj zmeden in ne vem, kaj naj naredim."

S takim načinom komunikacije ne kritiziramo sogovornikove osebnosti, ampak mu s spremembo našega vedenja damo priložnost, da tudi on spremeni svoje vedenje.

Izjava o sebi pa nam ne pride prav samo takrat, ko nas nekdo ujezi. Lahko jo uporabimo tudi takrat, ko nas nekaj oziroma nekdo moti, pa se o tem ne znamo odkrito pogovoriti. S tem, ko si ne upamo glasno spregovoriti, kaj nas moti, tudi drugemu ne damo priložnosti, da bi se lahko spremenil. Hkrati pa sebi ne dopustimo, da bi se rešili čustvene napetosti. Zaradi tega se nam kaj lahko zgodi, da se bomo nekega dne dokončno ujezili, "eksplozirali" in prešli v napad. Namesto takega izbruha raje začnimo z izjavo o sebi:

"Moti me, kadar greš predčasno iz službe in mi o tem nič ne poveš. Dokončati moram svoje in tvoje delo ter te opravičevati pri šefu. Kako bi lahko v bodoče to uredila?"

Ne smemo pa misliti, da izjavo o sebi uporabljamo samo za krotenje naše jeze in umirjanje naših čustev. Prav nam pride tudi v bolj "normalnih" okoliščinah. Predvsem takrat, kadar bi radi o določeni temi oziroma problemu izrazili svoje pomisleke ali dvome. S svojimi trditvami, nasprotovanji in nepopustljivimi stališči lahko v takih situacijah (sestane, posvet, zasedanje...) načnemo dobro sodelovanje in reševanje problema pripeljemo na slepi tir. Veliko bolje bo, če svoje nestrinjanje začnemo z izjavo o sebi, temu pa dodamo še dejstva in vprašanje:

"Pri tej rešitvi imam pomisleke. Na ta način bomo namreč prihranili samo 100 milijonov, mi pa hočemo stroške zmanjšati za najmanj 300 milijonov. Dvomim, da nam bo to uspelo samo z reorganizacijo, saj dejstva kažejo ... Kaj predlagate vi?"

Kot torej vidimo, je izjava o sebi način, ki nam lahko pri vsakdanji komunikaciji s sodelavci, podrejenimi in nadrejenimi pa tudi doma veliko pomaga. Namesto da bi se zapletali v nesmiselne prepire, ki nam jemljejo energijo in nas spravljajo v slabo voljo, raje to negativno energijo nevtralizirajmo z izjavo o sebi, pogovor pa obrnimo v pozitivno smer. Lahko smo prepričani: delavni dan nam bo tekel mirneje, bolj sproščeno in bolj ustvarjalno.

Tatjana Zidar Gale
Boris Gale

Udeleženci izobraževanja

Imamo Kerblerja

"V ostrigi je majhno zrno peska ali majhen tujek, ki srbi školjko, nato pa se začne okrog njega nabirati biserovina. Tako nenamerno ustvari biser. No, zame je slikanje tako, kot da se hočem znebiti srbenja," je povedala Francoise Gilot, znana slikarka, pesnica, filozofinja in Picassova sopotnica. Stojan Kerbler je imel to srečo v življenju, da ga je umetniška žilica začela srbeti že v zgodnji mladosti. Aparata ni uporabljal za fotografiranje spominov, ampak predvsem, da ustvarja. Tako je svojemu življenju dal smisel in naredil tisti odločilen korak na poti do umetnika.

Deklica iz Haloz, 1972

Kot pri vsaki stvari v življenju, v umetnosti še bolj, je pomembno najprej razčistiti v sebi, da je biti umetnik naporno in negotovo. Tudi, če imate talent, ne bo nič iz vas, če se ne potrudite in ga razvijete. Vsakdo od nas je vsaj enkrat pogledal skozi okence fotografskega aparata in sprožil, slika je prišla čez nekaj dni. Pa kaj, boste rekli potem. Kakšna umetnost, kakšno življenjsko sporočilo neki? Ko pa je Stojan odkril lepoto pred sabo, se ni več spraševal, on jo je začutil in naprej vztrajno sledil svojemu talentu! Ko je sprožil proti "Janezku," razkuštranemu fantiču jeznega obraza s trdo stisnjenimi ustnicami, ki v levici krepko stiska šop cvetic, je Stojan dobro vedel, da s tem odkriva bistvo haloškega življenja in življenja sploh. Ali pa "Deklica iz Haloz," ki je vstopila v prostor Stojanove slike iz nekega drugega sveta, ki je na oni strani haloškega brega. Ali pa "Koline," ki se dogajajo v notranjosti haloške hiše. V ospredju je stolica, na katero je postavljena zaklana žival. Na desni postelji se gnetejo štirje otroci in z velikim zanimanjem opazujejo dogajanje... Dve postelji sta dva svetova, starčevski, ki umira, in otroški, pred katerim je še vsa prihodnost, sredi med njim pa je prazen prostor. Vsi prisostvujejo žrtvenemu obredju, ki zagotavlja obilje.

Tudi v dimu elektrolize je Stojan odkril moč svetlobe in človeške vrednote. Njegov delavec sredi elektrolize je videti naraven, globoko čuteč in human človek. Ni ubožan, ni potr, na njem ni videti strahu pred izgubo zaposlitve, ne strahu pred nadrejenim, ne pred delom, on je tukaj doma in varen. On v resnici kraljuje elektrolizi.

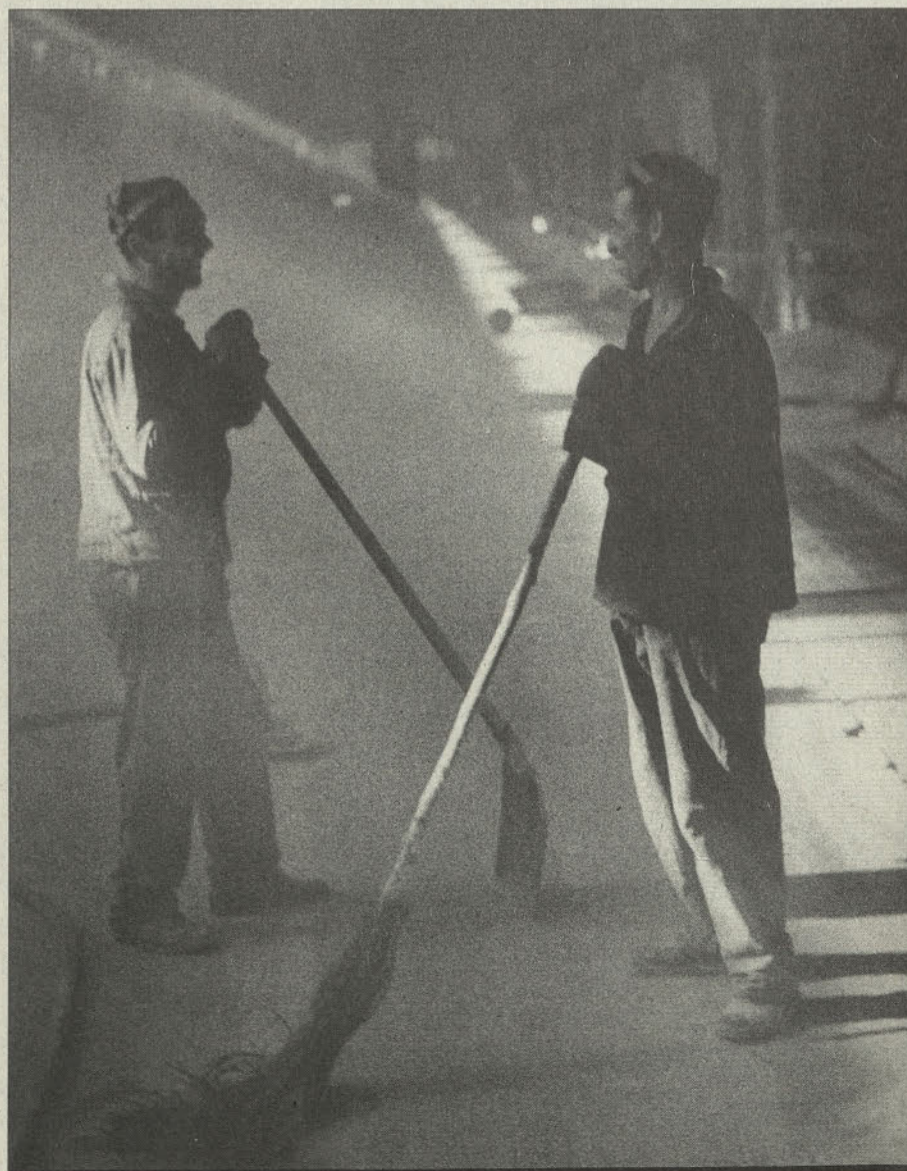
Tako je Kerbler upodabljal življenje okrog sebe. Po mojem je pri tem najbolj značilno, da je povsod iskal svet lepote, dobrega, ljubezni in dostojanstva. To Stojanu ni bilo težko, ker ima ta svet v sebi. Zato so nam njegove slike sprejemljive, kajti to je resničnost, ki nam je vsem dosegljiva, če se le potrudimo.

Zmotno je trditi, da so Haloze toliko prevzele Stojana, samo zato, ker se je rodil na Ptujski Gori. Od koderkoli bi prišel, bi odkril posebnost haloškega sveta! Dr. Marjeta Ciglenečki, ki se je najbolj globoko približala Stojanu, je v predgovoru kataloga njegovih fotografij zapisala: "Zdi se, da čas v teh krajih teče drugače. Pokrajina in ljudje so vključeni v mistiko nekega pradavnega sveta, ki ima svoje korenine še v poganskih verovanjih. Umetnike je prevzela s prvinskostjo, kakšne ni najti nikjer drugje. Opazili so, s kako nenavadno močjo so Haložani ujeti v ritem nepremagljivih naravnih sil in kako osupljivo vdano sprejemajo svojo usodo. Kerbler je naslednik ustvarjalcev, ki so odkrili izrazno moč haloškega gričevja... V očeh mestnega človeka pa so ljudje s Kerblerjevih fotografij, kot da bi prišli od nekod drugod." Kot dokaz njegove vztrajnosti in človečnosti, je znano, da je eno družino obiskoval dolga leta in spremljal, kako so rasli otroci. Vse je nešteto krat fotografiral.

Ritem, 1967

Vrednotenje Stojanovega ustvarjanja so že opravili poznavalci likovne umetnosti, ki ga štejejo za enega najvidnejših slovenskih fotografov in za človeka, ki je naredil odločilen premik od načel, ki so temeljila na likovnih prvinah k povsem fotografskemu vrednotenju vidnega.

Srečanje, 1965

Namen tega zapisa ni naštevati vseh uspehov, kajti to bi zahtevalo preveč prostora. Pa vendar moram omeniti podatek, ki me je osupnil, da je za "Deklico iz Haloz" dobil prvo nagrado med 35.432 (pet in trideset tisoč...) fotografijami, ki so prišle iz vsega sveta na Pentacon-Orwo, ZDA, natečaj. Leta 1972 si je pridobil naziv mednarodnega mojstra fotografije. Njegove mojstrovine hranijo ugledne galerije doma in v tujini. Osebnost je najbolj ponosen na nagrado Prešernovega sklada, ki jo je leta 1979 prejel za ciklus "Haložani."

Elektroliza A, 1982

Kerblerjev viteški odnos do vina bom samo omenil. Nekaj mi govori, da Talum in Kerbler, vsak po svoje, nenačrtno pa vendar dovolj utemeljeno vzpostavljata zvezo: *vino - aluminij*. Vino vedno bolj spremlja uspehe aluminija. Če pa dobro premislite, je pot od zemlje do vina ali aluminija zelo podobna!

Za opis Stojana Kerblerja, kot človeka, umetnika in talumovca sem imel v mislih nekaj idej. Najprej sem nameraval v pogovoru z njim izvedeti nove zanimivosti, toda Kerbler je "težaven" človek, ki nerad govori. Najbolj mi pomaga opazovanje njegovih fotografij in opis, ki ga je pripravila ga. Ciglencečki.

Stojana ne morem šteti med umetnike, ki jim je za ustvarjanje dovolj "nebo." Tudi ne med tiste, ki so zaradi umetnosti pripravljani leta in desetletja "gladovati" Niti mu ni bilo treba, ker je bil od samega začetka zaposlen v TGA in Talumu. Kot diplomirani elektro inženir je opravljal najbolj pomembne in zahtevne naloge na področju energetike. Kerblerjevega strokovnega dela ne bom podrobneje opisoval, ker me bolj zanima druga plat njegovega delovanja. Že prva leta službovanja 1965-67 je ustvaril nekaj nesmrtnih fotografij iz življenja v tovarni. *Če so za povprečnega Slovenca neizmerno velike in gosto zadimljene tovarniške hale, nenavadno in neprijazno okolje, je Stojanu ta svet domač in ga je s svojimi fotografskimi zapisi povzdignil na raven umetniškega.* Teško je reči, kako so takrat sprejemali njegovo delo. Zavedal se je, da je narediti dobro fotografijo šele polovica poti, druga polovica pa se mora zgoditi, ko le ta pride v misli človeka, ko je gleda in čuti. Likovni strokovnjaki so svoje povedali, ostali pa imamo pravico soditi po svojih nazorih. Priznati moramo, da so fotografije, ki so nastale za tovarniško ograjo tudi odlični dokumenti, nepogrešljivi za proučevanje zgodovine aluminijske in slovenske industrije sploh. Kerblerjeve "tovarniške" fotografije pa so še mnogo več! Z njimi mojster rad poudarja svojo osebnost in našo pripadnost tovarni, obenem gradi image Taluma. Stojan je imel srečo, da je v zadnjih petnajstih letih Talum vsesplošno napredoval in, da zna predsednik Uprave mag. Danilo Toplek prislusniti različnim ustvarjalcem. Moderna družba, kot je slovenska, narekuje firmam, da sodelujejo z umetniki in to postaja ena najpomembnejših spodbud širitve kulture, ekološke zavesti in medčloveških odnosov sploh. Danes, ko v Talumu začinjamo novi investicijski ciklus, je to toliko bolj pomembno, kajti pomanjkanje srčnosti bi lahko dolgoročno pokopalo vsa prizadevanja. Mnogi odgovorni delavci tega še niso dojeli. Strokovno delo namreč, ni edino pomembno! Naj ponovim misel, ki jo je izrekel Toplek ob odprtju razstave posvečene Kerblerjevi šestdesetletnici, nekako takole: *"Stojan nas je naučil gledati slike..."* V tem je bistvo, znati gledati in videti!

Stojana so dobro razumeli tudi v njegovi Nabavni službi. Veliko podporo je vselej imel pri uredništvih Aluminija. Naj posebej izpostavim vlogo Darka Ferlinca, brez katerega bi bili njegovi izdelki, kakor tudi številnih drugih umetnikov, ki sodelujejo s Talumom, manj

vidni in manj dostopni očem javnosti. Vse to so kamenčki na Kerblerjevi umetniški poti navzgor. Zato ga bomo tudi v bodoče videvali v Talumu.

Ali ste kdaj videli Stojana bolnega? Nikdar! Njegov duh je še neverjetno mlad. Znana je Picassova misel, ko je razlagal, da je potrebno veliko časa, da postane slikar mlad: *"Ko si mlad, je telo mlado, duša pa je stara. To je človeška komedija. Ko pa si star, je telo staro in duša mlada. To pa je človeška tragedija, kar se mi zdi čudovito."* Presodite sami! Pri tem nam se vsiljuje vprašanje, zakaj Kerbler nikdar ni niti skušal fotografirati aktov? Nekajkrat smo se, malo za šalo malo zares, o tem pogovarjali in ga provocirali. Pred kratkim sem prebral, da so nekemu svetovno znanemu modnemu fotografu za 80. rojstni dan podarili album z osemdesetimi golimi damami. Kerbler ni fotografiral aktov iz enostavnega in dovolj prepričljivega razloga, ker ga to ni dovolj pritegnilo. Pogrešam pa fotografije, ki dokumentirajo značilne grafite in druge pikantne reči na zidovih tovarne.

Vrnimo se spet "Kerblerjevi" elektrolizi. Marsikdo mi bo očital: Spet ta elektroliza! Lahko povem le svoje mnenje: Elektroliza je srce Taluma. Je energija v dobesednem in prenesenem smislu, je šola življenja. Je tudi naš Epidaurus, prostor kje se lahko pomirimo! Res pa je, starejše so bile elektrolize, težji so bili pogoji dela in večja borba za obstoj toda, ker je bilo več ljudi skupaj, so lažje prenašali težave. Vpliv delavca na obratovanje peči je bil mnogo večji kot danes, ker ni bilo ne avtomatike, ne strojev. Zato je tukaj kraljeval človek s pridobljenimi izkušnjami, znanjem in občutkom za peči, ki jih je jemal kot živa bitja, kar so v resnici za njega tudi bile. Bentili so zaradi plač, bentili na nadrejene, na malico, na stroje, na vodstvo in državo, toda, nikdar čez peči. Težave s starimi prebijalci skorje, ko so jih pogosto bolj vlekli kot poganjali od peči do peči, so reševali tako, da so enostavno na njih z belo kredo narisali znak "BMW" ali "VW." In je pomagal! Zato jih je Stojan imel rad. Zato njegova fotografija ni mogla pokazati drugo, kot spoštljiv odnos: *človeka in elektrolize.*

Današnji delavec v novi hali je šolan, ima številne pripomočke, čistejše delo, toda, zaradi večje odgovornosti je videti bolj napet. Nekoliko je razbit tisti žlahtni mysticism, tista svetost stare zaprašene hale, ko od dima, ki spominja na kadilo v cerkvi, niti ne opazimo, da gre za najbolj nevarna in težavna dela v industriji sploh. Če je moč fotografije v svetlobi, potem je Stojan tukaj našel prave možnosti. Spomnim se, da kadar smo ga prosili za novo fotografijo iz elektrolize, je dostikrat zavrnil: *"Ne, danes ni prava svetloba."*

Strinjam se z gospo Ciglencečki, da je najmočnejša upodobitev delavcev, fotografija phalcev peči iz leta 1967. Kerbler ji je dal ime "Ritem." Delavci so v svojih klobukih in kapah, ki jih imajo tudi doma na njivi ali v hlevu, kot da bi pravkar od tam prišli, kar daje sliki posebno intimnost. *Razporejeni so v krog, ki je v sredini ostro presekan na dve polovici. Temne, skoraj črne postave starejših možakarjev s sklonjenimi glavami prenašajo vso težo kompozicije navzdol. Prizor je postavljen povsem v ospredje, medtem ko je ozadje svetlo in gosto zadimljeno.* Danes so Kerblerjeve slike iz elektrolize C bolj tehnične, vse je brezhibno in čisto, tu pa tam človek, mlad in aktiven, starejših delavcev ni videti. Toda, ne pozabimo, da so "nove Haloze" še vedno Haloze, in da je tudi nova elektroliza, prostor izjemne moči, kje se ustvarja nova generacija elektrolizerjev, ki čaka novega, starega Kerblerja.

Kerbler ni pozabil fotografirati ostalih obratov naše tovarne. V njegov objektiv so prišli varilci, vzdrževalci, livarji, anodarji. Njihovi obrazi nam marsikaj povedo, to niso anonimneži, iztrgani iz množice zaposlenih, to so posamezniki, vsak s svojo zgodbo in svojo usodo. Posebej izstopa fotografija "Srečanja," ki jo je Kerbler posnel z okna svoje pisarne ob uri, ko delavci hitijo z dela proti izhodu. "Široka in od močnega sonca obsijana tovarniška cesta se izgublja v daljavo, ob cestnem robu pa se gostijo drogovi za svetilke. Tovarna aluminija je pravo mesto," za srečanja je najbrž mislila avtorica, ko je komentirala to sliko.

Za ta zapis sem se odločil, ker je Stojan odšel v penzijo! Vem, da beseda njega ne srbi, bolj ga zanima oblika in likovna stran sveta. Zato je čisto možno, da ne bo tega zapisa do konca prebral, meni pa je povzročil nekaj neprespanih noči! Naj bo tako, naj ga kar naprej vleče fotoaparati, naj še dolgo nabira biserovino. Pri tem je in bo za vedno ostal mojster. V Talumu se bo zanesljivo vračal, zaradi vseh lepih stvari, svetlobe v elektrolizi, ljudi in spominov. Nekaj časa bomo potrebovali njegove izkušnje na področju energije, nadaljeval bo tudi urejanje fotografske dokumentacije o Talumu. Vedno lahko rečemo: "Imamo Kerblerja." Zato, za konec: Hvala, Stojan, ker ne odhajaš!

Rešite se kajenja

Nikotinski pripravki kar podvojijo, morda pa celo potrojijo možnost uspešnega prenehanja kajenja.

Opustitev kajenja je marsikdaj težavna. To ni presenetljivo, če vemo, da vsak gram nikotina zasvaja desetkrat bolj kot gram heroína. Nič čudnega, da od stotih ljudi, ki se odločajo nehati kaditi, dolgoročno uspe le dvema. Kljub vsemu so številni premagali težave in postali bivši kadilci. Poglejmo najučinkovitejšo pot do tja - in kakšne koristi prinaša opustitev kajenja.

Čemu prenehati?

Vsak drugi kadilec umre zaradi vzroka, ki je povezan s kajenjem. Polovica teh umre v srednjih letih ali še prej. Novejše raziskave kažejo, da se pri kadilkah zaradi kajenja razvije smrtonosnejša vrst pljučnega raka kot pri kadilcih. Kadilci obeh spolov podležejo koronarni bolezni srca dvakrat pogosteje kot nekadilci, bistveno bolj pa jih ogrožajo tudi druge vrste raka.

Če vam ni mar za lastno zdravje, se morate vendar zavedati, da s kajenjem škodujete bližnjim, posebno otrokom. Kajenje med nosečnostjo povečuje nevarnost spontanega splava, nedonošenosti in premajhne porodne teže, ki je lahko povezana s poznejšimi razvojnimi problemi. Otroke kadilk pogosteje doleti smrt v zibki (sindrom nenadne smrti dojenčkov) in pogosteje obolevajo za astmo in drugimi boleznimi dihal.

Boj za končanje

Večina ljudi se zaveda, da kajenje škoduje zdravju - vendar je tudi res, da kajenje kadilcem zbuja prijeten občutek, nikotin pa željo, ki nikoli ne mine. Kajenje je zasvojenost, ki jo je težko premagati. "Opustitev kajenja ni dogodek, ampak dogajanje", pravijo strokovnjaki. Statistično gledano je prvi poskus opustitve najmanj uspešen, z vsakim naslednjim poskusom pa se možnost "zmage" povečuje. Seveda to nikakor ne pomeni, da vam ne bi moglo uspjeti že v prvo.

In kakšen je najboljši recept za opustitev kajenja? Edina dokazano učinkovita metoda je nadomeščanje nikotina. Na voljo so nikotinski pripravki v obližih, nosnih pršilih in zvečilnih gumijih. Podatki kažejo, da nadomeščanje nikotina kar

podvoji, morda pa celo potroji možnost uspeha. Rezultati so najboljši, če je nadomeščanje nikotina povezano s hkratnim sodelovanjem v skupinah za opustitev. Nadomeščanje pomaga prebresti prve tedne, ko obstaja največja možnost, da oseba znova seže po cigaretah.

Za uspeh je ključen pravi odmerek. Izkušnje kažejo, da vse preveč ljudi poskuša prebiti s premajhnim odmerkom, ki ne obvlada simptomov. Po besedah izvedencev za opuščanje kajenja ni nič narobe, če človek porabi 15 žvečilnih gumijev na dan, če jih toliko potrebuje. Celotno pri tej količini bo koncentracija nikotina komaj tretjina tiste, ki bi jo povzročilo 15 cigaret na dan.

Nadomeščanje zagotavlja enakomernjšo raven nikotina, brez "vrhuncev", ki jih povzroči posamezna cigareta. S tem odpravi prijetno kadilčevo pričakovanje naslednje cigarete. Nadomeščanje olajša tudi odtegnitvene simptome, med katerimi so hlepenje po cigaretah, razdražljivost, nerazpoloženje in povečan apetit, posebej željo po sladkarijah.

ZDRAVOTALUM
Aktivnosti za zdravje

Nobenh trdnih dokazov ni, da bi komplementarni načini, na primer akupunktura, hipnoterapija ali meditiranje, pri opustitvi kajenja zalegli sami po sebi. Kljub temu se mnogo ljudi pohvali, da so jim pomagali. Zato je vredno poskusiti.

Akupunktura je namenjena ublažitvi odtegnitvenih težav. Opraviti jo mora strokovnjak, usposobljen zanjo. Kombinirati jo je mogoče z zeliščnimi pripravki in prehranskimi prilagoditvami, praviloma pa naj je ne bi izvajali v obdobju nadomestnega zdravljenja z nikotinom.

Akupresura je zelo podobna akupunkturi, le da jo lahko opravljate sami. Pritisk na nekatere točke blaži odtegnitvene težave, na pritisk druge pa pomaga normalizirati delovanje organov, ki so bili najbolj obremenjeni s kajenjem. Za navodila o akupresuri se posvetujte s strokovnjakom.

Zeliščni pripravki. Za obrzdanje odtegnitvenih težav so primerni pripravki rastlin,

ki pomirjajo: hmelja, kamilic ali zdravilne špajke (baldrijana). Lobelija deluje podobno kot nikotin, le da je učinek blažji in dolgotrajnejši. Včasih jo priporočajo za pomoč pri opustitvi.

Enajst načinov za uspešno opustitev

- Načrtujte. Če se vnaprej pripravite na nekatere pogoste težave, jih boste lažje premagali. Opustitev kajenja zahteva dovolj močno voljo, a se obrestuje z boljšim zdravjem in samozavestjo.

- Zapišite si, kdaj sežete po cigareti in kdaj vam najbolj "paše". Tako boste spoznali, kdaj ste v največji nevarnosti, in boste lahko prilagodili svoj urnik oziroma boste v ugotovljenih okoliščinah bolj previdni.

- Izberite dan. Odločite se in na tisti dan vrzite proč vse cigarete, si umijte roke in duševno očistite svoje življenje. Odslej boste zdrava nekadilka oziroma zdrav nekadilec.

- Poslušajte avtosugestivni program posnet na kaseti Ne kadim več. Kaseto poslušajte po kosilu, posebno pa še pred spanjem, da bo utrdila vašo odločitev, da ste prenehali kaditi. Poslušanje kasete vam bo odločitev potisnila v podzavest.

- Zaposlite roke. Naučite se igrati instrument, skuhajte kaj dobrega, delajte z računalnikom, lotite se pletenja ... Tako se boste po eni strani raztresli in po drugi povsem gibalno zaposlili roke.

- Izognite se družabnim prilikam, ki zva-bijo, da prižgete. Naučite se reči ne, ko vam kdo ponudi cigareto. Družite se z nekadilci.

- Ne obsedite po obroku. to je pogosto čas, ki "vabi", da bi prižgali cigareto. Sedenje za mizo povečuje tudi nevarnost, da bi prigriznili še kaj, kar pa je pot k dodatnim kilogramom.

- Nadomestite negativne misli ("Življenje bi dal/a za cigareto.") s pozitivnimi - "Počutim se bolje in bolj zdravo.")

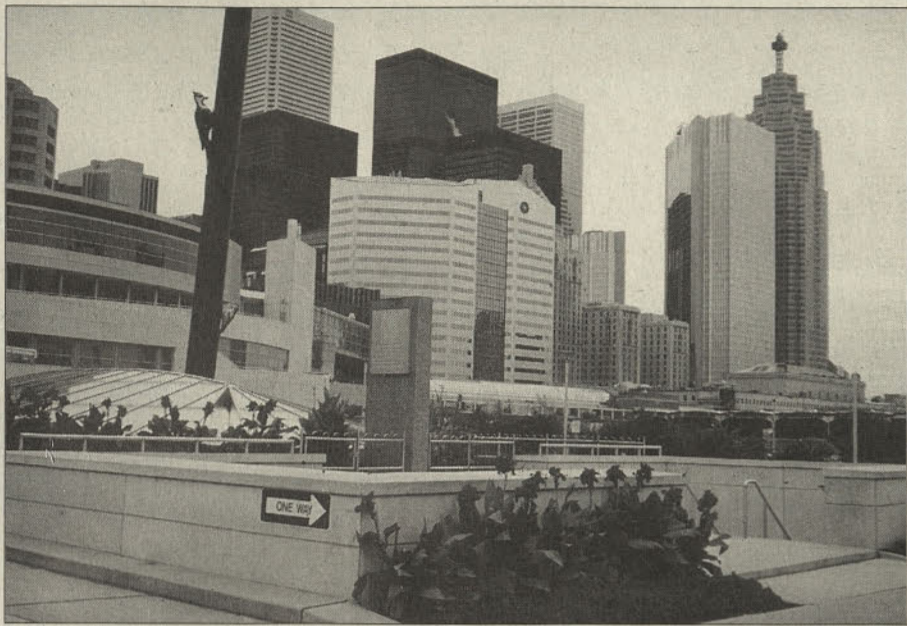
- Uživajte v bolj zdravem telesu. Začnite gojiti telesne dejavnosti in uživajte v tem, koliko več zmorete zdaj. Bodite pozorni na to, kako sveža je vaša koža in koliko bolj okusna je hrana.

- Izračunajte prihranek. Če ste prej pokadili po škatlico na dan, lahko to pomeni prihranek 2000 tolarjev na teden. za enoletno ceno cigaret si lahko privoščite čudovite počitnice.

- Naj vas ne potre, če vam spodleti. Kadarkoli lahko poskusite znova - in nikoli ni prepozno.

Kanadske izkušnje na področju ravnanja in upravljanja s človeškimi viri

V poslovnem središču Toronta

Toronto - najbogatejše kanadsko mesto, z 2,5 milijona prebivalcev, z množico bleščečih nebotičnikov, polnih pisarn bank in zavarovalnic, mesto z nizko stopnjo kriminala, stičišče različnih kultur in ras - je bil glavni center najinega študijskega potovanja v Kanadi od 30. 9. do 7. 10. 2000. Potovanja, ki ga je pripravilo Društvo za vrednotenje dela, organizacijski in kadrovske razvoj, se nas je udeležilo 35 strokovnjakov, managerjev, predstavnikov univerze, sindikatov iz Slovenije.

V Torontu in ves čas našega bivanja v Kanadi nas je spremljal naš rojak, gospod Peter Cekuta, ki je skrbel za vsebinski del programa, za prevode, kjer so bili nujni in za vse potrebno v zvezi z našim bivanjem.

V Kanadi nismo spoznavali samo njihove institucije, podjetja, ampak smo bili seznanjeni tudi z delčkom življenja naših rojakov. Tako smo se srečali s predstavniki Kanadsko - slovenske gospodarske zbornice, z gospo Marijo Ahačič Polak, ki na radiu v Torontu vodi enourno oddajo v slovenščini, srečali smo se s torontskim svetnikom iz vrst Slovencev, ogledali si več slovenskih kulturnih središč, bili gostje v Slovenskem domu starejših občanov - Dom Lipa, bili v tovarni našega rojaka "Ozimek Industries". Da je svet ena velika vas, se je potrdilo na skupni večerji z rojaki v slovenskem letovišču Holiday Gardens, kjer sta nama nasproti sedela gospa in gospod, ki izhaja iz okolice Ptuja. Tako smo imeli možnost, da se pogovorimo tudi o skupnih znanjih in o dogajanjih v domačem okolju.

Vsebinsko je bil program obsežen, tako da v tem članku predstavlja samo tiste stvari, za katere meniva, da so zanimive za širši krog bralcev Aluminija.

HRPAO (Human Resources Professional Association of Ontario) je neprofitna organizacija, ki združuje zaposlene, ki delajo na širšem področju ravnanja z ljudmi in šteje preko 10000 članov. Ključno poslanstvo HRPAO je, da poudari pomen zaposlenih, njih znanj in dosežkov. Ena izmed temeljnih nalog HRPAO je, da definira profesionalne in izobraževalne standarde za zaposlene, ki delajo na področju ravnanja z zaposlenimi (širše kadrovske področje). 1990 je bil uzakonjen CHR (Certified Human Resources Professional), ki je neke vrste garant, da imajo zaposleni na kadrovske področje potrebna znanja, da se medsebojno povezujejo, si pomagajo, sodelujejo z univerzami, imajo dostop do specialnih izobraževanj in do zaposlitev v celi provinci Ontario. CHR ni obvezen, je pa zaželen in je namenjen predvsem zaposlenim v privatnem sektorju, v industriji, za državne službenice pa je obvezen CPP (Canadian Personal Professional), in velja za celo državo.

V Kanadi temeljne, osnovne pravice iz delovnega razmerja določajo STANDARDI, ki jih predpiše Ministerstvo za delo. Tako obstajajo standardi, kot npr.: 1) standard za plače, 2) standard za delovne ure, nadure, ure dopusta, 3) počitnice, prosti dnevi, 4) standardi

za delo na domu, beneficije,... Delodajalci so zraven standardov dolžni spoštovati tudi federalne kanadske zakone, kot npr. o davkih, o zavarovanju zaposlenih, Canadian Pension Plan,... Manjša podjetja nimajo kolektivnih pogodb in se ravna po minimalnih standardih. Drugače znotraj province Ontario obstaja preko 10000 kolektivnih pogodb na ravni podjetij.

Poglejmo si nekaj določil iz standardov:

- * delovni teden je lahko dolg največ 48 ur; dela se 8 ur dnevno oz. po dogovoru s sindikati ali glede na panogo 12 ur z odmorom za hrano,
- * po 44. urah dela na teden sledi plačilo nadur, ki so vredne 1 1/2 ure; vsak zaposleni lahko na leto opravi 100 nadur,
- * po petih urah dela pripada delavcu polurni odmor za malico, ki ni plačan,
- * v Provinciji Ontario imajo 8 plačanih praznikov na leto,
- * po standardih pripada delavcu minimalno 14 dni dopusta na leto,
- * bolniška odsotnost ni določena v standardih, ampak v kolektivnih pogodbah (v javnem sektorju - državnih službah imajo 6 dni na leto plačane bolniške),
- * zdravje in varnost sta skupna odgovornost delavcev in managementa,
- * delavcu se lahko odpove služba iz raznih razlogov. Delodajalec je delavca dolžan obvestiti, da ga bo odpustil, ni mu pa dolžan pojasnjevati zakaj. Čas, kdaj ga je treba obvestiti o odpustu, je odvisen od delavčeve delovne dobe (npr. delavca, ki ima 3 leta delovne dobe, je delodajalec dolžan obvestiti 3 tedne prej, tistega z 8. leti delovne dobe pa 8 tednov prej),
- * standardi določajo tudi minimalno plačo na uro - 6,5 CAD, /Ontario ima tudi zakon "Pay Equity Act", ki določa enako plačo za enako delo za moške in ženske/,
- * porodniški dopust spada pod državno regulativo, ženska je upravičena do 17 tednov dopusta in še do 18 tednov starševskega dopusta, skupaj 35 tednov,
- * delodajalec sam odloča, ali imajo zaposleni popust na proizvode, ki jih proizvajajo ali prodajo,
- * pravila oblačenja, uniforme, delovne obleke in plačilo le teh so izključna pravica delodajalca in ne zapadejo pod nobeno regulativo.

Izhodišče za ADR "Alternative Dispute Resolution" je: KONFLIKTI STANEJO! V Kanadi se zavedajo, da konflikti stanejo tako delavca, kot delodajalca. Gre za izgubo vrednot, motivacije za delo, za izgubo delovnih dni, za zmanjšanje proizvodnje, za izgubo poslovnih priložnosti. Tako med drugim poskušajo konflikte reševati na način sedmih korakov, kjer pa se nobenega ne sme preskočiti. Trudijo se, da bi večino sporov rešili brez posredovanja sodišč.

Delo HR managerjev (področje ravnanja s človeškimi viri) in tudi drugih je izjemno zah-

Pogled na Toronto s CN Towra

Lilijana in Bojan ob Niagarskih slapovih

teveno s široko paleto pravic in veliko stopnjo odgovornosti. HR managerji velik del svojega časa porabijo za komunikacijo z delavci in sindikati, da jim pojasnujejo cilje, zahteve pri delu, zahteve s področja varnosti in zdravja...

Odločitve o plačah zaposlenih, o sistemih spodbud, o ocenjevanju, o izobraževanju, o razvoju zaposlenih, so v izključni pristojnosti managerja - sindikat pri tem nima nobene vloge.

Managerji se redno izobražujejo in trenirajo, predvsem področje vodenja in komunikacij. Velik del svojega časa namenjajo tudi razvoju zaposlenih, zato z njimi opravljajo tudi letne razgovore, kjer se poleg ocene in samoocene dela ter nalog in razvoja za naprej, z zaposlenimi pogovarja tudi o tem, kako še izboljšati zdravje in varnost na delu. Managerji so enkrat letno tudi sami ocenjevani.

Poslanstvo CCOHS (Canadian Centre for Occupational Health & Safety) je, da promovira zdravje in varnost na delovnih mestih ter fizično in mentalno zdravje vseh Kanadčanov - poudarek je na preventivi. OCHS Act opredeljuje temeljne principe, ki jih morajo upoštevati tako zaposleni, kot delodajalci. Za zdravje in varnost skrbijo odbori (dvostrančni sestavljeni, odvisno od velikosti podjetja) oz. predstavniki za področje zdravja in varstva. Odbori oz. predstavniki, identificirajo potencialne probleme na delovnih mestih, skrbijo za zaščito, da bi bilo čimmanj težav, bolezni, nesreč, smrti, ugotavljajo nevarnosti pri uporabi naprav, snovi, procesov. Od delodajalcev pričakujejo predvsem: - informacije o nevarnih snoveh, materialih, procesih, napravah,

- o spremembah v procesih dela,
- o uporabi novih substanc, naprav,
- o uporabi zaščitnih sredstev,
- informacije o nesrečah, o izgubljenih dnevih dela, o poročilih inšpektorjev Ministrstva za delo, predvsem pa trening, izobraževanje za zdravo in varno delo. V podjetju "Mead

Vargas AL

Svečana predaja novega vozila

Od oktobra je podjetje Vargas Al bogatejše za gasilsko vozilo, na katerega so lahko upravičeno ponosni. Pripravili so svečano predajo s krajšim kulturnim programom, ki so mu poleg članov sosednjih gasilskih društev prisostvovali tudi številni povabljeni gostje.

Predsednik prostovoljnega gasilskega društva Talum Matevž Mohorko je nagovoril prisotne in poudaril veselje in srečo, ki jih navdaja, kajti vozilo je sodobno in učinkovito, kar nam zagotavlja varnost in tudi mirnejši spanec. Zahvalil se je vsem donatorjem in posebej Talumu. Tudi direktor VargasAl-a Janez Vindiš, ki je postregel s tehničnimi podatki in finančno konstrukcijo naložbe je posebej poudaril, da takšno vozilo lahko že v nekaj minutah povrne ves vložen denar. Prisotne je pozdravil tudi predsednik Uprave Taluma mag. Danilo Toplek in ob predaji ključev dejal, da je prepričan, da jih bodo koristno uporabljali.

Kot se za krst spodobi, so odprli penino in rahlo pokropili avto, nato pa nadaljevali s tovariškim druženjem.

"Packaging" smo si ogledali proizvodni proces in videli, kako imajo urejeno zdravje in varnost. Delodajalec je za vse zaposlene poskrbel za zaščito sluha, očala, "kapice" za čevlje, urejene so transportne poti,... Zanimivo je, da delavci delajo v svojih oblekah, kajti stvar delodajalca je, ali jim jih da, ali ne. Znotraj tovarne so panoji na katerih so informacije o izgubljenih dnevih dela, o nesrečah, tako, da je vsak zaposleni sproti obveščen, kaj se dogaja. V podjetju Mead Packaging naju je pritegnil pano, na katerem je pisalo: "Že 89 dni ni bilo nesreče. Naš rekord brez nesreče je 229 dni". V podjetju "Ozimek Industries", ki proizvaja specialne stroje za različne potrebe, pa delodajalec zraven zaščitnih sredstev zaposlenim nudi tudi delovno obleko, dva 10 minutna oddmora za kavo in 20 minutni odmor za malico - plačan čas. Dodatne pravice, ki jih ne določajo standardi, so v izključni pristojnosti delodajalca in nekateri se zavedajo, da so zadovoljni delavci tudi uspešni in da se jim splača nekaj več investirati vanje.

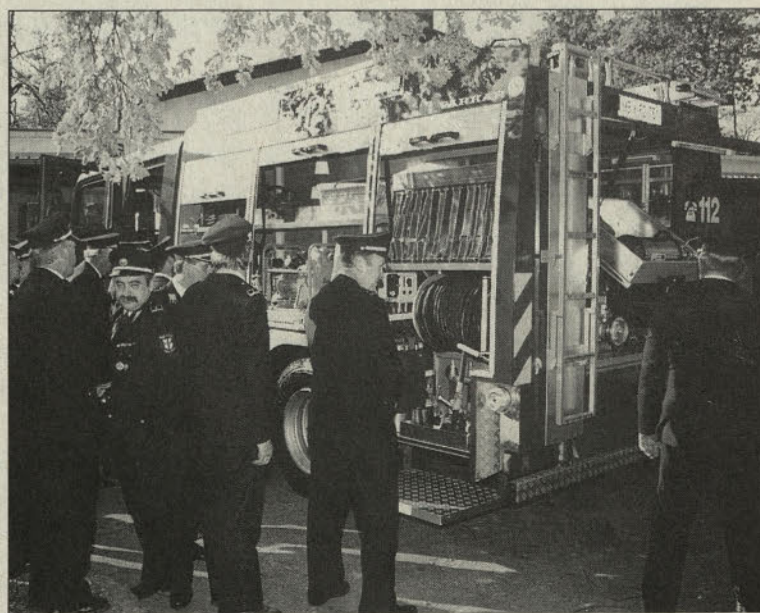
OSTALE ZANIMIVOSTI:

- * Delovna doba v Kanadi traja od 18. - 65. leta, nato se je obvezno upokojiti.
- * V Kanadi so bili zaposleni v letu 1998 v povprečju 7,4 dni na bolniški. Od tega je 6,2 dni odpadlo na bolezen, 1,2 dni pa na nego. Zanimiv je podatek, da je v podjetjih, kjer delujejo sindikati, delež bolniških bistveno večji, kot v podjetjih, kjer sindikatov ni (10,7 dni napram 5,6 dni).
- * V podjetjih so izjemno ponosni, da imajo ISO certifikate. Tako lahko že na pročeljih stavb vidimo velike napise, ki nas opozarjajo, da podjetje ravna po teh in teh standardih.
- * V sindikatih je 33 % zaposlenih in ta procent se že 30 - 40 let ne spreminja.

- * Da v podjetju lahko deluje sindikat, mora biti za to vsaj 40 % vseh zaposlenih.
- * Samo 10 % zaposlenih "pade" pod državno regulativo urejanja delovnih razmerij, vse ostalo je odvisno od provincialnih zakonov, standardov in kolektivnih pogodb.
- * Minimalne pravice, ki jih določajo Standardi, so za vse enake, a med delodajalci obstajajo velike razlike v tem, kaj nudijo zaposlenim še dodatno.
- * Ob zaposlitvi se ve fiksna cena dela - urna postavka, o kateri se ne pogaja. Če ti ni všeč greš delat drugam, delovnih mest je na pretek.
- * Kanada vsako leto sprejme 300000 ekonomskih migrantov, trg delovne sile deluje.
- * Migracije v Kanado so izjemno močne predvsem iz Azije in Karibov.
- * 48 % prebivalcev je belega izvora, ostali so predstavniki drugih ras.
- * V Kanadi, ki je multikulturna (strpna) država, živi 160 nacionalnosti in se govori 120 jezikov (uradna sta angleščina in v Quebecu še francoščina).
- * Kanada je federalna država, ki jo sestavlja 10 provinc in 3 teritoriji.
- * Čez 85 % vsega kanadskega prebivalstva živi v mestih.

Ko v Torontu vprašaš, kako daleč je od enega kraja do drugega, ti ne odgovore v kilometrih, ampak v času, ki je potreben, da prideš iz kraja v kraj. Pri gostoti prometa, ki je, se namreč informacije o razdaljah pokažejo za neuporabne in nekoristne.

Lilijana Ditrih in Bojan Potočnik

Vera Peklar

Krst novega gasilskega vozila

Čas namenjen slikanju

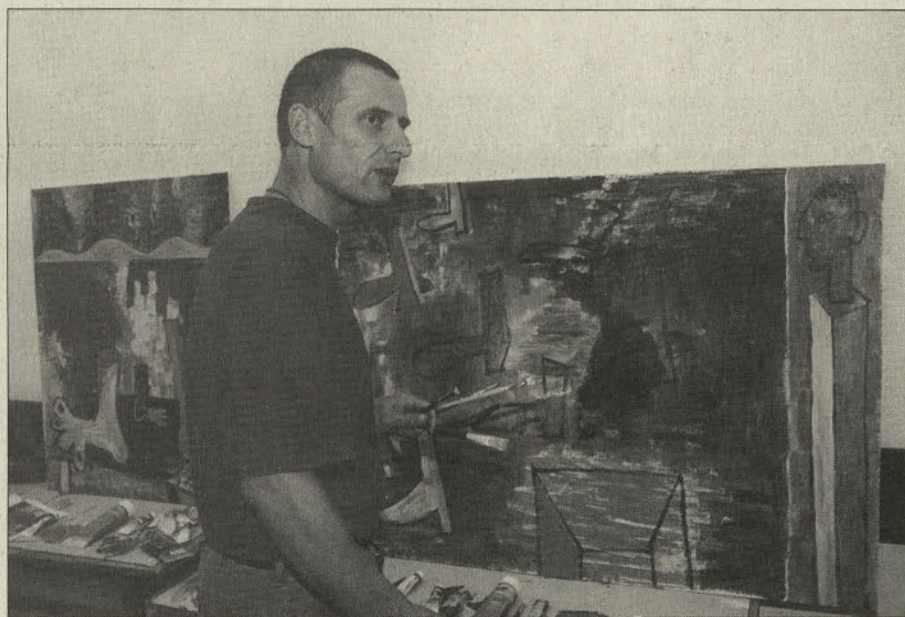
Andrej Brumen-Čop, akademski slikar

Leto 2000 bi marsikdo želel dojeti kot leto korenitih sprememb, kot leto obračuna z zgodovino in seveda kot pomemben začetek nekega novega obdobja. Vsaj deset let so teoretiki likovne umetnosti mrzlično poskušali formulirati nekakšne milenijske ugotovitve in pripraviti nek seznam imen umetnikov, ki so "zares" v duhu časa in bodo ponesli likovno umetnost v prihodnje tisočletje. nekateri prisegajo na virtualni svet poleg nas kot na edino mesto za komunikacijo in umetnost. Spet drugi propagirajo "nove" medije, kakor so poimenovali instalacije, video, performance in ostale izrazne možnosti v splošnem. Uspelo jim je zaneti nekakšen konflikt med "starimi" in "novimi" mediji. V tem primeru gre za precej nasilno delitev, ki velikokrat diskvalificira "stare" medije in ob tem, ko forsira "nove", niti ne opazi interakcije med obojimi.

Področje likovne umetnosti je dandanes nepregledno široko in nič čudnega, če se v njem včasih ni več moč najti. Nekatere raziskave so tako na meji oziroma čez, da sodijo na področje znanosti, sociologije in drugih družbenih ved... Velikokrat bi kakšna likovna stvaritev sodila bolj v gledališče, kino, na televizijo ali na prosto kakor v galerijo. Povrh vsega pa se je naša vpetost v svet resnično spremenila. Informacije so nam precej dostopne, časa je zmeraj premalo, gneča je vsepovsod. Kombinatorika deluje s polno paro, ob vseh možnih kombinacijah postajamo že otopeli in zdolgočaseni. Nimamo časa, da bi se poglobili, nimamo znanja, da bi dojeli in največkrat nimamo potrpljenja, ker preprosto ni vredno, da bi se z vsem tem ukvarjali.

Narava sama je potemtakem zanimivejša. Prav tako znanost in umetnost, v čisti obli-

ki, seveda. Katere kriterij je in zmeraj bo globina...

Silvester Plotajs - Sicoe, akademski slikar

Slikarstvo, kiparstvo, grafika in fotografija so danes nekakšni marginalni segmenti na področju sodobne likovne umetnosti. Nič čudnega, saj zahtevajo v današnji prenatrpanosti precej velik odmerek časa, te tako cenjene količine, za katero modri pravijo, da je je zmeraj dovolj. In res je postalo mnogim slikarjem škoda časa za to dejavnost. Nekateri starejši enostavno vztrajajo pri svojem delu, nekateri mlajši pa moramo precej svojeglavo ukrasti čas za slikarstvo in tvegati "borderline" situacijo v resničnem življenju - ne le v rokavicah kot počno nekateri na sodobnih razstavah. Smisel pa se rad izmuzne tako enim kot drugim.

Videti smisel v likovni umetnosti je pravzaprav vera brez katere je težko obstati pri kontinuiranem delu, ki zahteva celega člo-

veka. Videti smisel likovne umetnosti sploh ni težko, saj je potrebno le gledati na eni strani realnost in na drugi likovne stvaritve. Dokaj hitro se v nas poraja védenje na podlagi izkušenj gledanja. Preplet gledanja in védenja ter posledično doživljanja vizualne realnosti pripelje do usodnega videnja, ki šele naredi človeško oko in misel dovolj senzibilno za dojetanje likovne umetnosti. Takšna je pot v vizualni svet in čim bolj raznolika je, čim več talenta in izkušenj vsebuje, toliko bogatejša je in verjetno stara kot človeška kultura. Gradnja neke slike oziroma katerekoli avtonomne oblike vizualne stvarnosti ima svoje zakonitosti. Vsak osveščen ustvarjalec se mora zavedati svojega časa in po svojih zmognostih verjetno skuša ustvariti nekaj samosvojega, kar skozi likovni jezik prenese do drugih ljudi. Današnji način tovrstne komunikacije se rad oprime gibljivih slik (video!) kot normativa oziroma optimalne možnosti za prenos sporočil. Ob tem pa še zmeraj poznamo navadno

vizuanega sistema radi označujejo kot tradicionalno, nazadnjaško in samo sebi namen. Če se osredotočimo prav na ta način upodabljanja in pozorno opazujemo, kaj nam mirujoče slike dandanes še lahko povedo, se nam odpro svetovi, ki tehtno opravičujejo obstoj slikarstva

Vsaj meni se zdi, da je naloga sodobne slike zaustaviti ritem današnjega gledalca in ga soočiti z mirujočo podobo, v kateri lahko sam ustvari svoje miselno potovanje - torej gibanje, ki ga ne uspava ritem gibljive podobe, temveč ga spravi v pogon prav mirovanje. Izza te obmirovane podobe se nahaja struktura avtorjeve osebnosti, dinamika ustvarjalnega procesa in seveda sled v čisto materialni obliki.

Glede slik, jih tudi videti in ceniti, pa so vrline tovarne Talum, ki je tokrat že devetič v celoti podprla slikarsko srečanje; prej na gradu Štatenberg, tokrat pa zaradi tamkajšnjih slabih razmer na gradu Ptuj. Teden dni smo delali v improviziranem ateljeju, se neprisiljeno spoznavali med seboj, spoznavali staro mesto ob Dravi in njegovo okolico. Bili smo odprti, senzibilni in kar nekam srečni. Morda prav zaradi dejstva, da je pluralizem v likovni umetnosti potisnil slikarstvo na rob, kjer še obstaja dovolj časa za kontemplacijo, igro in razmislek. Lepo je živeti s tem in za to, hkrati pa biti povabljen nekam, kjer je čas namenjen edinole slikanju, ostala trivialna realnost pa počiva na ravni razdalj. Leto 2000 naj nam ostane v spominu družjenja med slikarji in fotografi ter že kot deveto leto srečanja s pravimi meceni likovne umetnosti.

mirujočo podobo, ki jo glasniki trenutnega

Andrej Brumen-Čop

Ivo Prančič, akademski slikar

Obvestilo

Tožbe za izplačilo zneskov znižanih plač po določenih kolektivne pogodbe

Dolgo smo čakali in tudi dočakali. Kaj?

Dokončno sodno odločitev o tem ali je možno zneske manj izplačanih plač iztožiti.

Izplačilo do 20% znižanih plač je dovoljevala kolektivna pogodba, ki pa je tudi določila način vnovčenja teh zneskov t.j. v postopku lastninjenja ali v stečajnem postopku. V Talumu smo terjatve iz naslova manj izplačanih plač lahko zamenjali za delnice v izvedenem

privatizacijskem postopku.

Nekateri izmed delavcev - upravičencev, pa svoje pravice v privatizacijskem postopku niso uveljavili, temveč so se odločili za sodno izterjavo neizplačanega dela plače. So pa tudi nekateri, ki so sicer sodelovali v privatizacijskem postopku in pridobili delnice, pa so menili, da morajo k temu dobiti še izplačane zamudne obresti za zneske manj izplačanih plač.

No torej ves trud pooblaščenega odvetnika in tožnikov je bil zaman, kajti sodišče je nesporno potrdilo naše vseskozi zastopano stališče, da ti zneski niso izplačljivi v denarju.

Tako je Vrhovno sodišče Republike Slovenije v revizijskem postopku (III. stopnja odločanja) potrdilo rzsodbo Višjega delovnega in socialnega sodišča v Ljubljani (II. stopnja) in sodbo Delovnega sodišča v Mariboru, oddelka na Ptuju (I. stopnja). Na vseh stopnjah sodnega odločanja je bilo nesporno ugotovljeno:

- s terjatvami iz naslova manj izplačanih plač je možno

sodelovati samo pri interni razdelitvi (ena od oblik lastninjenja)

- terjatve iz naslova manj izplačanih plač v denarni obliki niso izterljive niti iztožljive
- sodelovanje pri lastninjenju kot specifična ureditev vnovčenja razlik plač zagotavlja realne vrednosti teh razlik v odnosu na družbeni kapital, ki se lastnini, kar izključuje uporabo določil Zakona o obligacijskih razmerjih glede zamudnih obresti za denarne terjatve.

Kratko in enostavno povedano:

- PRAVILNA je bila odločitev vseh tistih, ki so sodelovali v privatizaciji in pridobili delnice
- NEPRAVILNA je bila odločitev vseh tistih, ki so vložili tožbe zoper Talum, saj so si s tem povzročili samo stroške (stroški odvetnika, stroški sodnih taks, ki so zelo visoke ..) in so ostali brez delnic.

PRAVNA SLUŽBA

Pisma

Dan po srečanju upokojencev je bilo nekaj prijaznih telefonskih klicev naših upokojencev, ki so bili s srečanjem zadovoljni. Všeč nam je, če zvemo za njihova mnenja. Le tako se bomo lažje pripravili za naslednje snidenje. Škoda, da se ne oglasijo tudi tisti, ki imajo kritične pripombe.

Gospa Ivanka Galun me je prosila, naj zapišem v njenem imenu nekaj stavkov v zahvalo "za res lep praznik", kakor je imenovala srečanje upokojencev in nadaljevala: "Zahvaljujem se za povabilo in prireditev, ki je bila prečudovita. Lepo je, da nas firma v teh težkih časih ni pozabila, zato se zahvaljujem za vso pozornost vodstvu Taluma in vsem organizatorjem, ki so sodelovali. Hvala gospe Krajnci in njenim za odlično pripravljeno hrano in vsem za prijazno postrežbo.

Pozdravljam vse, ki ste že upokojeni in vse zaposlene ter želim veliko uspehov."

Že 8.11.2000 je v uredništvo prispelo pismo z naslednjo vsebino: Zahvaljujem se za prijazno povabilo na srečanje upokojencev, ki se ga žal iz zdravstvenih razlogov ne bom mogla udeležiti.

Vse udeležence lepo pozdravljam, podjetju, kakor še aktivnim sodelavcem obilo uspeha v nadaljnjem delu želi M.Gobec

Hvala, gospa Gobec in nasvidanje prihodnjič.

In še nekaj nam leži na duši. Mnogi se preselijo in če ne sporočijo novega naslova, jih naša vabila ne dosežejo.

Posebej pa se opravičujemo tistim, ki morda niso dobili vabil. Žal nam je, če smo koga nevede prizadeli.

Dvoboj pod koši

Tudi letos smo si uspeli zagotoviti udeležbo v rekreacijski ligi v košarki. V lanskem sezoni smo med dvanajstimi ekipami dosegli solidno šesto mesto, torej sredino lestvice. Lahko bi bilo boljše, lahko pa tudi slabše, saj smo v igri precej nihali, pa tudi poškodbe igralcev so nas

pestile skozi vso ligo.

Ker sta zaradi pomanjkanja motivacije odpovedali sodelovanje lanske zadnje in predzadnje ekipa, se bo letošnje tekmovanje odvijalo v enoviti ligi. Sodelovalo bo deset ekip. Tekmovanje bo dvokrožno, ekipe se bomo pomerile vsaka z vsako

doma in v gosteh, po odigranih vseh tekmah pa bo lestvica dokončna. Pri omenjenem sistemu igranja bo manj kalkulacij, komu se izogniti in komu ne, kar se je dogajalo lani, ko smo tekmovali v dveh skupinah in je sledilo razigravanje z nasprotniki iz druge skupine.

saj liga pridobiva na kvaliteti zaradi pridružitve vedno novih bivših aktivnih igralcev k nekaterim ekipam.

Slednje pa pomeni, da sodelovanje v ligi že počasi prerašča meje rekreacije saj gre tudi za prestiž med ekipami.

Potrebno se bo potruditi, saj bo tekmovanje naporno, trajalo bo do začetka aprila naslednje leto. Pa tudi zanimivo bo,

Rado Hojak

Zahvala

Ob boleči izgubi dragega

Avgusta Vraza,

upokojenca Taluma, se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala sindikatu Taluma, g. Dasku za odigrano Tišino, g. Vajsbaherju za poslovilne besede, Pogrebniemu podjetju Mir, cerkvenemu pevskeemu zboru in g. župniku za opravljen obred in mašo.

Zahvaljujemo se družini Palčar in Podgoršek ter Roziki Ojsteršek za darovano mašo.

Iskrena hvala vsem za tolažilne besede in moralno podporo.

Zalujoči njegovi najdražji: žena Štefka, sinova Miran in Marjan ter hčerki Nada in Silva

Zahvala

Ob smrti našega dragega očeta in dedka

Antona Kirbiša upokojenca Taluma

se iskreno zahvaljujemo nekdanjim sodelavcem ter prijateljem in vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoči: sinovi Tone, Srečko in Janko

